

Datum

2022-03-15

Vår referens

William Lindeberg

Utvecklingssekreterare

william.lindeberg@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Uppdrag till förvaltningen - rapportering av statistik ÖFN-2022-130

Sammanfattning

Enheten för överförmyndarärenden har i uppdrag att lämna en rapport avseende en sammanhållen hållbar process för hur statistik till överförmyndarnämnden ska rapporteras. Aktuellt ärende tydliggör ansvarsnivåerna avseende rapportering av statistik och definierar begreppet kvalitetssäkrad statistik i förhållande till nämndens verksamhet och redovisar förvaltningens fortsatta arbete och inriktning.

Förslag till beslut

Överförmyndarnämnden lägger informationen till handlingarna.

Beslutsunderlag

- G-ÖFN-220328 Rapportering av statistik

Beslutsplanering

Presidieberedning överförmyndarnämnden 2022-03-18

Överförmyndarnämnden 2022-03-28

Ärendet

Överförmyndarnämnden har gett enheten för överförmyndarärenden i uppdrag att återkomma med en delrapport avseende en sammanhållen hållbar process för hur statistik till nämnden ska rapporteras.

Inom överförmyndarnämndens verksamhetsområde sker uppföljning och kontroll på olika nivåer och med olika periodicitet. Överförmyndarnämnden beslutar årligen om indikatorer som används för att kontrollera i vilken utsträckning verksamheten bidrar till kommunfullmäktigemålen. Utfallet av indikatorerna rapporteras i en årlig delårsrapport och årsanalys. Överförmyndarnämnden har därutöver en lagstadgad skyldighet att årligen lämna statistik om verksamheten till länsstyrelsen.¹

Metoderna för framtagning och rapportering av statistik inom överförmyndarnämndens verksamhetsområde har reviderats under innevarande mandatperiod. Överförmyndarnämnden beslutade i januari 2021 att förändra formuleringen i vissa av indikatorerna, i syfte att tydliggöra

¹ 19 kap. 19-20 §§ föräldrabalken jämte 26 § förmyndarskapsförordning (1995:379)

hur statistiken ska framställas och rapporteras.

I ärendet nedan beskriver förvaltningen hur verksamheten ska rapportera statistik till överförmyndarnämnden på ett hållbart och kvalitetssäkrat sätt. Ärendet innehåller en redogörelse för nämndens ansvar, en omvärldsbevakning om begreppet kvalitetssäkrad statistik och en redogörelse för förvaltningens fortsatta arbete med rapportering av statistik.

Överförmyndarnämndens uppdrag och ansvar

Överförmyndarnämnden ansvarar för att i nämndsbudgeten för respektive år planera för hur kommunfullmäktigemålen ska följas upp. Det gör nämnden genom att ange en eller flera indikatorer per mål och beskriva metod och önskat utfall för mandatperioden för varje indikator. Indikatorn är en beskrivning av det som ska följas upp och ska återspegla resultat och visa någon aspekt av kvalitet eller effektivitet i verksamheten. Justering av indikator, metod eller önskat utfall kan ske under mandatperioden, men ska dokumenteras i ett beslut av nämnden. Verksamhetens resultat och utveckling analyseras i den årliga delårsrapporten och årsanalysen. Måluppfyllelse över hela mandatperioden följs upp och analyseras i slutet av mandatperioden.²

Utöver överförmyndarnämndens ansvar i förhållande till kommunfullmäktige och kommunstyrelsen har nämnden även ett rättsligt ansvar för att beskriva sin verksamhet. I föräldrabalkens 19 kap. 19 § åläggs överförmyndarnämnden att till länsstyrelsen lämna de uppgifter som är nödvändiga för att länsstyrelsen ska kunna föra statistik över överförmyndarnämndens verksamhet. Vilka uppgifter som ska lämnas framgår av 26 § förmyndarskapsförordningen (1995:379). Statistiken hålls tillgänglig på hemsidan <https://overformyndarstatistik.lansstyrelsen.se> och via Kolada (www.kolada.se).

I Ställföreträdarutredningen (2021) föreslås att överförmyndarnas skyldighet att lämna statistik enligt 26 § förmyndarskapsförordningen (1995:379) ska utökas med uppgifter om handläggningstid i ärenden om ställföreträdarskap, huvudmäns kön och ålder samt ställföreträdarens kön och ålder.

Uppdragets genomförande

I underlaget till nämndens beslut att ge förvaltningen föreliggande uppdrag angavs vissa ledord som utgjort vägledning under uppdragets genomförande. Det uttrycktes bland annat att nämnden bedöms ha behov av tillförlitlig och kvalitetssäkrad statistik som harmonierar med nationell statistik och stadens ambitioner.³

Våren 2021 köptes ett nytt ärendehanteringssystem in. I samverkan med digitaliseringsenheten på arbetsmarknads- och socialförvaltningen upprättades en kravspecifikation för det nya systemets tekniska funktionalitet, varav vissa av kraven avsåg en förbättrad och utökad funktionalitet för framtagning av statistik. I december 2021 infördes det nya systemet Wärna Go på enheten för överförmyndarärenden.

I samband med att det nya systemet införlivades i verksamheten vidtogs åtgärder för att säkerställa att uppdraget fullföljs, bland annat genom samverkan inom ASF och genom kontakt med systemleverantören. Parallellt med att förvaltningen inventerade vilka statistiska uppgifter

² Malmö stad, stadskontoret, *STK-2019-94 Uppdrag budget 2019 - se över strukturen för styrning, ledning och utveckling med mål inför Budget 2020*, s. 5-7

³ Malmö stad, arbetsmarknads- och socialförvaltningen, *G-Tjänsteskrivelse ÖFN 21-01-25 - Översyn styrdokument och relaterade styrningsfrågor*, s. 4-5

som skulle rapporteras till nämnden gavs systemleverantören i uppdrag att återkomma med tekniska lösningar för att från systemet ta fram verksamhetsspecifika data i enlighet med formuleringen i överförmyndarnämndens indikatorer. Resultatet har bifogats i en rapport som förvaltningen avser lämna skriftligen till nämnden inför varje sammanträde (bilaga: *Statistikrapport mars 2022 ÖFN*).

I syfte att utreda hur överförmyndarnämndens statistik kan kvalitetssäkras har förvaltningen tagit ledning av Statistiska centralbyråns föreskrifter om Sveriges officiella statistik, det vill säga den statistik som enligt lag ska finnas för allmän information, utredningsverksamhet och forskning.

Kvalitetssäkrad statistik

Statistik är enligt Statistiska centralbyrån (SCB) vetenskapen om metoder för insamling, bearbetning, redovisning och analys av data samtidigt som det är den siffermässiga beskrivningen av en viss företeelse. Därmed har statistik två betydelser: metodiken och/eller processen och informationen eller själva produkten.⁴

SCB har i sina föreskrifter om den officiella statistiken uttalat sig om kvalitetsaspekter i processen för att ta fram statistik och däri angivit fem huvudkomponenter som påverkar statistikens kvalitet. Dessa är: relevans, tillförlitlighet, aktualitet och punktlighet, tillgänglighet och tydlighet samt jämförbarhet och sammanvändbarhet.⁵

Vad som avses med relevans är, enligt SCB, statistikens innehåll. För att kunna tolka statistiken rätt är det viktigt att veta att man menar samma sak med ett begrepp.⁶ Som ett exempel kan nämnas hur indikatorerna formuleras i nämndsbudgeten och hur begreppen däri definieras. Är indikatorn vagt formulerad lämnas utrymme för tolkning vilket påverkar kvaliteten av statistiken som förvaltningen ska leverera för att mäta måluppfyllelse av indikatorn.

Aktualiteten, eller tidsaspekten, är enligt SCB annan viktig faktor med påverkan på statistikens kvalitet. Metoden för framtagning av statistik kan ha förändrats över tid, vilket påverkar en statistisk jämförelse.⁷ Ur överförmyndarnämndens perspektiv kan som ett exempel nämnas indikatorerna för ansökningsärenden och bytesärenden som förändrats under innevarande mandatperiod. Att jämföra indikatorernas måluppfyllelse över mandatperioden är därför inte möjligt utan att göra avkall på kvalitet. I överförmyndarnämndens delårsrapport för 2022 ska mandatperioden analyseras, vilket ställer krav på aktualiteten i uppgifterna som ska analyseras. Det blir då viktigt att redogöra för när och hur uppgifterna är framtagna och hur metoderna för registrering, insamling och sammanställning har förändrats över tid.

SCB definierar begreppet tillförlitlighet som precision i de statistikvärden man tagit fram.⁸ I statistiken som tagits fram till överförmyndarnämnden finns flera osäkerhetskällor som påverkat och fortsätter att påverka tillförlitligheten i statistiken. Detta beror framför allt på att registrering, insamling och bearbetning av data har skett manuellt. Förvaltningens ambition är att minimera dessa osäkerhetskällor. Under nuvarande omständigheter fordras fortfarande en manuell

⁴ Statistiska centralbyrån, *Vad är statistik?*, 2016-11-03, hämtad 2022-02-21 från <http://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2016/Vad-ar-statistik/>

⁵ Statistiska centralbyråns författningssamling, SCB-FS 2016:17, s. 1.

⁶ Statistiska centralbyrån, *Kvalitetsaspekter i processen*, hämtad 2022-02-21 från

<https://www.scb.se/dokumentation/statistikguiden/kvalitet-i-statistiken/kvalitetsaspekter-i-processen/>

⁷ Ibid

⁸ Ibid

registrering av inkomna handlingar.

Ett exempel där relevans, aktualitet och tillförlitlighet haft påverkan på kvalitet är den statistik som rapporteras till länsstyrelsen av samtliga överförmyndare/överförmyndarnämnder. I Ställföreträdarutredningen (2021) nämns att den inrapporterade statistiken inte är helt tillförlitlig, bland annat på grund av att överförmyndarna saknar system för att sammanställa uppgifterna och att de uppgifter som efterfrågas i förmynderskapsförordningen tolkats olika.⁹

Tillgänglighet skiljer sig något från övriga kvalitetskomponenter, men används av SCB som ett mått på om statistiken är enkel att få tag på, hur den presenteras och om den är lätt att förstå.¹⁰ För att tillsynsmyndigheter, politiker och andra beslutsfattare ska kunna tillgodogöra sig statistik för att förstå en verksamhet, såsom överförmyndarnämnden i Malmö, ställs krav på statistikens tillgänglighet. Inom Malmö stad finns ett gemensamt IT-system, Koll, som används för att visualisera och presentera statistik. Det är förvaltningens ambition att statistiken som presenteras för överförmyndarnämnden ska utgå från systemet Koll.

En hållbar process

Att rapportera måluppfyllelse genom kvantitativa data utifrån ett önskat utfall kan säga mycket om förvaltningens resursanvändning och kvalitet, men kan beroende på val av metodik återspegla endast delar av verksamhetens kärna. Att utforma indikatorer på ett sätt som till fullo fångar medborgarnas behov av verksamhetens tjänster är en utmaning, men utgör grunden i en hållbar process för rapportering av statistik.

Förvaltningens metod för att komplettera behovet av genomlysning sker genom systematiskt kvalitetsarbete och genom intern kontroll. Syftet är att uppmärksamma kvalitetsbrister och synliggöra förbättrings- och utvecklingsområden. Detta arbete har förbättrats och systematiserats på enheten för överförmyndarärenden under 2021 och fortsätter att utvecklas. Bland annat har verksamheten fattat beslut om att de återkommande enkätundersökningarna ska följa arbetsmarknads- och socialförvaltningens gemensamma arbete med brukarundersökningar för att på så vis säkerställa kontinuitet, följsamhet i metodologi och utförande.

En annan del i det systematiska kvalitetsarbetet är att följa upp inkomna synpunkter och klagomål mot verksamheten eller dess personal. Enheten för överförmyndarärenden har under hösten 2021 tagit fram en ny rutin som syftar till att systematisera detta arbete och som förordar en årlig analys av de synpunkter och klagomål som inkommit. På så vis skapas ett kompletterande underlag till indikatorerna som beslutas av överförmyndarnämnden som kan ge svar på vissa av de frågor som inte på förhand identifierats som utvecklingsområden.

Ett ytterligare led i arbetet med en hållbar process för statistik är att genom tillförlitliga data kunna prognosticera verksamhetens utveckling. Det är verksamhetens ambition att så långt som möjligt använda statistik och nyckeltal i skapandet av prognoser som kan användas för att på ett proaktivt sätt leda och styra verksamheten och för att tidigare identifiera signaler om att verksamheten går i fel riktning.

Framtagande- och presentation av statistik

En manuell bearbetning av statistik påverkar dess tillförlitlighet. Enheten för

⁹ SOU 2021:36, s. 419

¹⁰ Statistiska centralbyråns författningssamling, SCB-FS 2016:17, s. 6.

överförmyndarärenden strävar efter att ha så lite manuell hantering av statistik som möjligt. I det upphandlade ärendehanteringssystemet Wärna Go finns möjlighet att på ett mer ändamålsenligt sätt registrera ärenden i en personakt, vilket inte varit möjligt tidigare. Detta innebär att manuellt förda Excellistor gällande bytesärenden, rekryterade ställföreträdare, lämpliga ställföreträdare och dylika ärenden på sikt kommer att inkorporeras i Wärna Go.

Oaktat om datan lagras i Excel eller Wärna Go förutsätter handläggningsförfarandet en manuell registrering. Skillnaden är dock att datan som lagras i Wärna Go görs mer tillgänglig för medarbetare och ledning, sökbarheten utökas, risken för oavsiktlig ändring eller radering av data minskar och all hantering av data loggas. När datan lagras i Wärna Go kan den därtill sammanställas med hjälp av systemets inbyggda funktioner för statistik.

IT-systemet Koll möjliggör analys av data från olika system som passerat det centrala datalagret. I syfte att säkerställa statistikens tillförlitlighet är verksamhetens ambition att så långt som möjligt visualisera statistik i Koll och däri ange hur statistiken tagits fram och vilka källor som använts. Upphandlat system, Wärna Go, tillhandahåller för närvarande inte sådan underliggande teknisk funktionalitet som krävs för kommunikation till Koll, så kallat API. Systemleverantören har åtagit sig att utveckla sådan funktionalitet och kan till dess att utvecklingen slutförts erbjuda en alternativ lösning för automatisk hämtning av data från systemet som kan presenteras via Koll.

Fortsatt inriktning

Enheten för överförmyndarärenden har inlett arbetet för att kvalitetssäkra statistiken och digitalisera verksamheten och arbetet pågår fortlöpande. Nedan redogörs för verksamhetens fortsatta arbete med statistik och digitalisering.

- Kvalitetssäkrad statistik
 - Statistik som rapporteras till överförmyndarnämnden ska på sikt ske med automatisk dataöverföring till det stadsövergripande IT-systemet Koll. Information om källa och regler för framtagande av data ska tillgängliggöras.
 - Manuell hantering av statistik ska undvikas i möjligaste mån.
 - Statistik ska utgå från verksamhetens uppdrag och mål för att säkra kvalitet och effektiv resurshantering i verksamheten.
- Digitalisering
 - Enheten för överförmyndarärenden ska möjliggöra för ställföreträdare att lämna in redovisningshandlingar genom en e-tjänst som integrerats med verksamhetssystemet. Redovisningshandlingar som inkommer via e-tjänsten registreras automatiskt i ärendehanteringssystemet och kommer således utgöra ett bättre statistiskt underlag då den manuella bearbetningen minskar.
 - Enheten för överförmyndarärenden ska digitalisera befintligt pappersarkiv. Detta kommer att underlätta för medarbetarna, leda till färre felregistreringar och färre handlingar och akter som förläggs, vilket ökar kvaliteten på den statistik som

rapporteras till nämnden.

- Enheten för överförmyndarärenden ska så långt som möjligt tillhandahålla e-tjänster som ett alternativ till pappersblanketter. Utöver en förbättrad digital service till medborgarna kommer detta att leda till en mindre manuell bearbetning samt i förlängningen öka kvaliteten på den statistik som rapporteras till nämnden.

Ansvariga

Kajsa Gustafsson Enhetschef

Rebecca Bichis Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef